

"Privé in de politieke biografie"

Biografe Etty: Verzuiling oorzaak van zakelijkheid in politieke levensbeschrijvingen

Titel: "Privé in de politieke biografie"

Auteur: Hans Renders en Gerrit Voerman (red.)

Uitgeverij: Boom, Amsterdam, 2007

ISBN 978 90 8506 393 3

Pagina's: 148

Prijs: € 19,50.

Privézaken van politici blijven in principe onder de pet, luidt de ongeschreven code voor de parlementaire pers. Biografen daarentegen zijn niet gebonden aan de regel om terughoudend te zijn over het privéleven van hun protagonist of hoofdpersoon. In de praktijk waren ze dat vaak wel. Een verklaring daarvoor is de verzuiling.

„Kennelijk kunnen op het Binnenhof pikante kwesties bestaan waar de pers weet van heeft, die de pers doelbewust niet publiceert, terwijl ze een politieke relevantie kunnen krijgen indien er wél over wordt gepubliceerd”, schreef redacteur Jean-Pierre Geelen van De Journalist in 1998 in zijn boek "Het Haagse huwelijk". Voor journalisten, luidt zijn verklaring, geldt het credo: Over het privéleven van politici schrijven wij niet, tenzij aspecten daarvan betekenis hebben voor het politiek functioneren van de persoon in kwestie.

Die ongeschreven regel komt terug in de bijdragen van politicoloog Paul van der Steen, biograaf van KVP'er Cals, en columniste Elsbeth Etty van NRC Handelsblad, tevens biografe van Henriette Roland Holst, aan het boek "Privé in de politieke biografie". Van der Steen vraagt zich af hoelang de code nog blijft gelden, nu politici de laatste jaren op allerlei manieren „zelf wel nadrukkelijk de mens achter de volksvertegenwoordiger uitventen.” Het kan niet anders, denkt de biograaf, of de ontboezemingen van politici over hun privéleven trekken de serieuze media mee.

Voor biografen geldt geen ongeschreven code over privékwesities, schrijft Van der Steen. Etty vult aan dat journalisten en biografen een verschillende werkwijze hebben. Journalisten verdiepen zich in levende politici. Hun onthullingen kunnen direct politieke gevolgen hebben. Biografen houden zich „idealiter” bezig met een leven dat is afgerond. „Het onthullen van geheimen kan dan hooguit pijnlijk zijn voor nabestaanden, maar ze hebben geen invloed op het heden en op het beschreven leven zelf. Wel zijn ze onontbeerlijk voor het getrouw in beeld brengen van een leven en het plaatsen daarvan in zijn tijd.”

Verzuiling

De praktijk heeft vooral in de vorige eeuw echter uitgewezen dat biografen, ondanks het ontbreken van een ongeschreven code, terughoudend zijn met mededelingen over het privéleven van politici. Etty verklaart die terughoudendheid vanuit de verzuiling. Gereformeerden portretteerden gereformeerden, katholieken katholieken en sociaaldemocraten sociaaldemocraten. „De eigen zuil werd verheerlijkt, en een voorman van wie bekend werd dat hij de beginselen van die zuil had verloochend, kon moeilijk meer als voorbeeld dienen.”

De columniste poneert de stelling dat verzuilde schrijvers van politieke biografieën hun helden modelleerden naar de waarden van de zuil die ze vertegenwoordigden. „Gedragingen die daar niet mee strookten, werden zonder scrupules onder de pet gehouden. Anders kwam de geloofwaardigheid van de zuil in het geding.”

Als bewijs voor haar stelling memoreert Etty dat Colijnvorschers van de Vrije Universiteit (VU) „niet voor niets” jarenlang de brief hebben „verdonkeremaand” waarin toenmalig luitenant Colijn zijn naasten op de hoogte stelt van de manier waarop hij de orde handhaafde in het Indonesische Lombok. „Iemand die opdracht geeft tot een oorlogsmisdaad en daar zonder enige gewetenswroeging verslag van doet aan zijn familie is nu eenmaal geen voorbeeld van christelijke naastenliefde.”

Het bestaan van de brief werd pas in 2004 onthuld door VU-historicus Herman Langeveld in zijn biografie van Colijn. Etty noemt het een „veel groter waagstuk” dat Langeveld uitvoerig schrijft over de buitenechtelijke relatie die Colijn zou hebben onderhouden met de Duitse Hella Schulz. Hoewel de historicus daarvoor geen sluitend bewijs kon leveren, juicht Etty het toe dat Langeveld poogt aan te tonen dat Colijn „het met de christelijke huwelijksmoraal niet zo nauw nam.”

Een „verzuiilde biografie of starre wetenschapper zou het onbewijsbare gedeelte van de Schultz-affaire niet hebben opgenomen”, vermoedt de NRC-columniste. Etty realiseert zich kennelijk niet dat er naast godsdienstige en wetenschappelijke redenen ook morele argumenten zijn om de reputatie van mensen niet nodeloos te beschadigen.

Loden last

Van der Steen schrijft in zijn bijdrage ook over de worsteling van hoogleraar Doeke Bosscher van de Rijksuniversiteit Groningen met zijn biografie van PvdA-leider en premier Den Uyl. De biografie werd hem een loden last, vooral na de dood van Den Uyl, omdat de politicus „stilaan een heiligenstatus had gekregen, was uitgegroeid tot een icoon.” Doordringen tot het wezen van de gebiografeerde werd zo goed als onmogelijk, omdat bekenden van Den Uyl weigerden diens roem in perspectief te plaatsen. Bosscher gaf zijn poging op.

Dat gold ook voor journalist Gerard Mulder, die hetzelfde plan had opgevat als Bosscher, maar stopte wegens een gebrek aan fondsen en omdat de familie van Den Uyl weigerde mee te werken.

Volkskrantcolumniste Anet Bleich kondigde in 2000 een nieuwe poging aan. Ze verwachtte toen vijf jaar nodig te hebben voor de biografie, die later dit jaar moet verschijnen. In tegenstelling tot haar laatste voorganger kreeg Bleich wel volledige inzage in het omvangrijke privéarchief van Den Uyl en sprak ze een aantal keer met diens dochter Saskia Noorman-den Uyl.

Den Uyls nabestaanden stonden niet te springen om mee te werken, ervoer Bleich. „De familie was huiverig voor een boek dat verder zou gaan dan een politieke biografie, ook al omdat Den Uyl zelf zijn privéleven altijd heeft afgeschermd”, aldus de columniste in NRC Handelsblad. „Ik vind echter dat een biografie ook over de persoonlijkheid van een politicus moet gaan en over de wijze waarop hij leefde.” Voor dat argument bleek de familie Den Uyl na zeven weken bedenktijd ten slotte gevoelig.

Afgaande op de ervaring van haar voorgangers, zou de kans klein moeten zijn dat Bleich slaagt in haar opzet. Van der Steen schrijft echter hoopvol dat de kans op een goede biografie met het verstrijken van de tijd groter wordt. De meeste betrokkenen slagen er na verloop van jaren namelijk in enige afstand te nemen tot de gebiografeerde. „Wie wat geduld heeft, maakt met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een indringender portret”, aldus Van der Steen. Dat belooft wat voor de biografie van Bleich.

Spannend

Sommige hoofdstukken in „Privé in de politieke biografie”, bijvoorbeeld dat van hoogleraar Koole over politieke partijen en de privacy van politici, sluiten pas op de valreep af met enkele opmerkingen over de politieke biografie. Daardoor ontstaat de indruk dat dit wat plichtmatig is gebeurd.

De tien bijdragen aan de bundel zijn ook niet allemaal even spannend. Met name het hoofdstuk van oud-

hoogleraar Joop Ellemers met sceptische notities over het wetenschappelijk karakter van biografieën is behoorlijk droog. Lezenswaardig daarentegen is het hoofdstuk van Dreesbiograaf Jelle Gaemers, die zijn verhaal omlijst met tal van anekdotes.

Hij verhaalt dat Drees tijdens zijn werkzame leven zeer terughoudend was met mededelingen over privé zaken. Een verslaggever van De Groene Amsterdammer interviewde Drees in 1939 voor de artikelenreeks "Onze politici thuis". Dat werd geen succes. „Er is een categorie mensen die nieuwsgierige journalisten schier tot wanhoop brengt: dat zijn de bescheidenen”, aldus de redacteur. „Tot dezulken behoort Drees. (...) Wee de journalist, die persoonlijke vragen stelt! De vraag wordt niet genegeerd (tenslotte is Drees de vriendelijkheid zelf!), maar het antwoord, protesteerend begeleid met afwerende handgebaren en een haast verlegen glimlach, buigt onmiddellijk af naar het onpersoonlijke... of de spreker die anders wel met vuur het woord kan voeren, gaat hakkelen en zwijgt. O, die bescheidenheid!”

Doet privé er eigenlijk wel toe?

Hans Renders & Gerrit Voerman (red.) - Privé in de politieke biografie

door Koen van Hees
20 juni 2007

Sinds enige tijd is er aan de Rijksuniversiteit Groningen een Biografie Instituut. Door de toename van het aantal gepubliceerde biografieën, ook in de vorm van dissertaties, ontstond er behoefte aan theorievorming over dit genre. Het onderzoeksinstituut onderzoekt de biografie op verschillende wijzen: het doet onderzoek naar bronnen, naar de sociaal-culturele context en naar theorie omtrent de biografie. Het Biografie Instituut vormt een onderdeel van de Groninger Letterenfaculteit. Zij vinden dat de bestudering van cultuur een integraal onderdeel uitmaakt van het historisch onderzoek en de biografie, als genre, voldoet hiermee aan hun criteria.

Het instituut wordt geleid door Hans Renders en deze heeft samen met Gerrit Voerman, hoofd van het Documentatie Centrum Nederlandse Politieke Partijen aan dezelfde universiteit, een bundel over de biografie samengesteld. *Privé in de politieke biografie* is het resultaat van een 24 maart van het vorig jaar gehouden symposium over dit onderwerp. Hans Renders en Gerrit Voerman constateren dat in Nederland politieke biografieën vaak voorbijgaan aan het persoonlijke leven van een politicus. Biografen maken de fout zich meer te concentreren op het politieke aspect van een persoon, terwijl dat maar een van de vele facetten van een politicus is. De politicus is zo veel meer dan dat; ze zijn eigenlijk een beetje zoals u en ik – raar, maar waar. Tegelijkertijd is niet alles relevant voor de biograaf. Kortom: hoe moet de biograaf omgaan met het privéleven van zijn onderwerp? Hans Renders neemt in deze bundel het voortouw. Hij is van mening dat de biograaf moet aantonen wat voor effect de persoonlijke achtergrond heeft gehad op de politieke carrière van de betreffende politicus. Zo kun je namelijk beter begrijpen hoe zijn/haar politieke ideeën zijn ontstaan en zich geëvolueerd hebben.

Gerrit Voerman gaat in zijn bijdrage in op de opkomst van het private in ons huidige politieke klimaat. In een tijd waarin maar weinig mensen trouw zijn aan één politieke partij, waarbinnen de leider ook nog eens met een ledenmandaat is verkozen en enorme belangstelling van de media op personen, is er, volgens hem, geen andere conclusie mogelijk dan dat er in de toekomst meer en meer de politicus in plaats van de partij in de schijnwerpers zal komen te staan. Voerman ziet dan ook een groei in de vraag naar, wat hij noemt, de 'integrale biografie' ontstaan, een biografie die het hele levensverhaal van een politiek persoon vertelt.

Privacybescherming

Vervolgens is de bundel samengesteld uit de verschillende bijdrages van de sprekers op het symposium. Dit geeft een goed inzicht in hoe de discussie over de biografie zich beweegt en over hoe een toekomstige biograaf zich over zijn politieke onderwerp moet buigen. Zo voeren Elisabeth Etty, auteur van de biografie van Henriette Roland Holst en medewerker van *NRC Handelsblad*, en Antoon de Baets, historicus

BOEK


1966 1966 1966 1966 1966 1966



**PRIVÉ
IN DE
POLITIEKE
BIOGRAFIE**

www.biografiegroningen.nl

Privé in de politieke biog
Hans Renders & Gerrit Voer
Uitgever: Boom
Prijs: € 19,50
148 bladzijden
ISBN 9789085063933

 print dit artikel

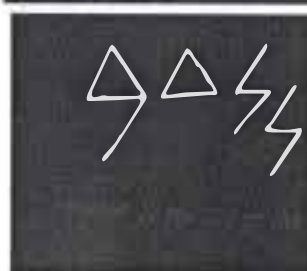
LINKS

Website van het instituut

Vacatures

8WEEKLY zoekt regelmatig getalenteerde mensen die op spannende en eigen manier kunst- en cultuurwereld aanpakken. Bekijk ons vacature-overzicht.

PRIJSVRAAG



Win 2 (twee!) kaarten Gossip in de Melkweg!
Eigenlijk is dit in verschillende landen al legendarisch.

verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, een discussie over postume privacy. Volgens Etty hebben doden geen privacybescherming nodig, omdat bepaalde feiten uit het persoonlijke leven een zeker licht op de politieke persoon kunnen werpen. De Baets daarentegen hanteert de stelregel: mensen hebben bij leven recht op privacybescherming, dat is bij de doden evenzo het geval. Daarom is het onthullen van allerlei saillante details uit een leven van een politicus niet per definitie waarheidsvinding. Naast deze wat theoretische stukken bevinden zich ook enkele aanzetten tot een biografie in het boek. Echter allen vanuit de invalshoek hoe de biograaf dient om te gaan met het privéleven van een politicus. Zo valt er een op zichzelf weinig spraakmakend essay te lezen over Willem Drees. Weinig spraakmakend, omdat het standaard beeld van Willem Drees' soberheid en bescheidenheid bevestigd wordt. Naast Drees komen ook Abraham Kuiper en Jo Cals aan bod.

Al met al een interessante en buitengewoon goed leesbare bundel over de gedachtevorming omtrent de moeilijkheden waar een biograaf voor komt te staan als hij/zij een levensverhaal van een politicus wil schrijven. Welke levensfeiten zijn van doorslaggevende invloed geweest en welke kunnen met een gerust hart tot het domein van de roddels worden verbannen? Welke Privé is het belangrijkste?

Biografie

De nieuwste literatuur bestel je snel en voordelig bij bol.com!
www.bol.com

CRM wikipedia

Alles over CRM en CRM software. Onafhankelijke CRM selectieportal.
www.CRMsystemen.nl

Vertalen is ons vak

vertalingen vanaf € 0,062 per woord snel, betrouwbaar, professioneel
www.textcase.nl

Calculatie management

Gebouwd door topingenieurs, honderden functies en uitbreidingen
www.ptc.com

Ads door Google

punktrio uit Arkansas, VS, voor de line-up voor elk fes toch treden ze in Nederland (!!) keer op de komende tij datum is 27 juni, de locatie Melkweg in Amsterdam. 8W mag 3 setjes van twee kaar weggeven voor dit concert, eigenlijk niet MAG missen.

MEER NON-FICTIE

Dick Wittenberg (tekst) en Banning (fotografie) - Binnen donker, buiten is het licht

Patricia van Ulzen - Dromen metropool. De creatieve klas Rotterdam 1970-2000

Patrick Roegiers (vertaling: van Nes) - Diane Arbus. De van een schipbreuk

Isabelle Duyvesteyn en Beate Graaf (red.) - Terroristen e bestrijders: vroeger en nu

Thomas Erdbrink en Carolien - Welkom Amerika, in jullie

Andreas Kinning en Robert (red.) - Van kwaad tot ergste kwaad in de filosofie

Karl Popper (vertaling: Hester en Steven Van Luchene) - In samenleving en haar vijand

Alain Montandon - De kus: geschiedenis van het leukst

Sabriye Tenberken (vert. S Wierst) - Met andere ogen

Ariel Levy (vertaling: Esther Female Chauvinist Pigs. De van de bimbocultuur

Michael Walzer (vertaling: I Schreuder) - Rechtvaardige onrechtvaardige oorlogen

Piet J. Buijnsters - Geschied het Nederlandse antiquaria.

Rob Wijnberg - Boeiuh!

Klaartje Peters - Het opgeb bestuur: een kritische kijk op provincie